

Posudek na bakalářskou práci

Zuzany Rosenbergové

Současný postoj českých žen k feminismu

Téma práce nepřestává být aktuální a každý pokus o nalezení odpovědi má smysl, tedy i tato práce. Výzkumné otázky jsou zde položeny značně široce a propojují dvě samostatné oblasti výzkumu: názory na feminismus a názory na postavení žen u nás. I když rozumím snaze tato dvě tázání propojit, domnívám se, že je to úkol pro bakalářskou práci až příliš náročný. (Výzkumné otázky cituji: „Proč mají některé ženy k feminismu negativní přístup nebo je nezajímá? a Mají vlastně ženy v mém okolí negativní postoj k feminismu?. Zároveň bych chtěla ověřit na vztahu žen k feminismu, zda ... zkoumané ženy přejímají schémata, která reprodukuje útlak, a zda na sebe pohlížejí skrz hodnoty a z pohledu mužů nebo zda je ve hře něco jiného.“)

Po formální stránce upozorňuji, že Úvod (nepředstavuje výzkumnou otázku, prameny a metodu) a Závěry (obsahují nové analýzy) jsou sepsány nestandardně. Zaměřím se však především na věcné provedení. Celkově lze říci, že této práci nelze upřít snahu a píli, a nepochybně i zaujetí pro problém, což není málo. Úctyhodná je použitá šíře sekundární literatury. Zároveň však práce trpí badatelskou nezkušeností a bohužel i výraznými řemeslnými nedostatky.

Teoretická část nekorektně pracuje se sekundární literaturou, přebírá názory z druhé ruky, aniž by tuto skutečnost ošetřila. Například uvádí dělení Lorber podle Sokolové, aniž by reflektovala, že se jedná o parafrázi názorů Lorber z pera Sokolové, neboť názory Lorber nejsou uvedeny jako citace. V odkazu je sice Sokolová uvedena spolu s dalším dílem, aniž by bylo uvedeno „cit. dle“, nadto není zřejmé, co je převzato například jen ze Sokolové (mám za to, že všechno, a onen další zdroj je zde na ozdobu). Není také zřejmé, k čemu tato snůška excerpt slouží. Autorka představením nejrozličnějších klasifikací feminismů patrně chtěla ilustrovat jejich rozmanitost, ale diskuse o klasifikacích není přece předmětem její práce. Proto se měla zabývat spíše různými definicemi feminismu, aby představila, jak je feminismus chápán zevnitř, jak jsou artikulovány jeho cíle jeho protagonistkami. Tím by vytvořila fólii pro kontrast či případně i soulad s tím, jak je vnímám zvenčí. Podkapitola k pojmu „gender“ je plná nepřesností: oproti tvrzením autorky ne všechna feministická hnutí dnes pracují s pojmem gender (s tím nepracují ani všechny teorie), gender nelze „přesně“ překládat jako rod ani jako pohlaví, ale pouze jako gramatický rod – je zřejmé, že autorka nezná základy. Pro bezmyšlenkovitost práce je příznačné, že koncepty, které se nejpříměji váží k její výzkumné otázce, zmiňuje jen mimochodem (s. 14). Názory nejsou řádně dokládány, např. tvrzení o

pozitivním vlivu založení gender studies na „prezentaci ženských témat“ je nedoložené a autorka zde ani neodkazuje. Kdyby jen o trochu víc sestoupila ze svého plutí po povrchu, musela by zjistit, že samotný koncept a politika Centra gender studies byl velmi brzy podroben analýze z hlediska pro autorku navýsost relevantního, tj. z hlediska toho, jak se feminismus maskuje a skrývá za slovem gender (Hájek 1995). Tyto pasáže týkající se zájmu o feminismus rovněž jen mechanicky přejímají některé názory druhých a neobsahují řádné vlastní hledání. Jinak by autorka musela zjistit, že na počátku 90. let se roztrhl pytel s různými monotematickými čísly, které se dílem zaujatě, dílem se snahou o objektivitu, snažily téma feminizmu otevírat, a tento zájem se táhl napříč časopisy různého ideového zaměření. V podkapitole „Postoje...“ je náležitě definován pojem „postoj“, nikoli však již „názor“, který autorka s předchozím, jak se zdá, volně zaměňuje. U citací z Hauserové, Frouzové, Václavíko-Helšusové či Jonsson nelze rozeznat, že v práci citované výroky kritizují a nikoli zastávají.

Metodologické představení je poměrně sporé, ale také zmatené. V čem spočívá metoda případové studie, kterou autorka avizuje? Přestavena byla pouze metoda polostrukturovaného rozhovoru, i když není jasné, čeho se týkaly uvedené uzavřené otázky. Upozorňuji dále na to, že v případě metody rozhovoru se užívá jiné označení než „respondentky“, např. narátorky a podobně. O vzorku autorka tvrdí, že je homogenní, u obhajoby by mohla reflektovat, zda a jak se do výzkumu mohla promítnout typová různorodost jejich bydliště. U obhajoby by bylo rovněž záhodno blíže vysvětlit kritérium (negativního či lhostejného) vztahu k feminizmu při výběru, neboť samotný výzkum takovou homogenitu postojů nepotvrdil, jak autorka sama reflektuje – co to podle ní znamená? Považuji to za sám o sobě zajímavý fenomén a zřejmě určitou každodenní strategii narátorek (tj. jevit se jako bezproblémové antifeministky) – nebo se jedná o něco jiného? (Dlužno říci, že je tato věc částečně reflektována v Závěrech.)

Popis analýzy působí ne zcela zorientovaně - cílem kvalitativní analýzy jednak není pouhé hledání pravidelností, ale naopak jemné škály variant, za druhé na úrovni otevřeného kódování se nečiní závěry. Není jasné, zda mělo kódování více kol či úrovní. Kategorie (či kódy) nejsou na stejné logické rovině a nejsou pročištěné, mnohdy se překrývají nebo dublují, což by byla odstranila důkladnější identifikace daných jevů.

Interpretace jsou poměrně prvoplánové nebo vyloženě mylné – jako např. interpretace citátu na straně 30 – z čeho autorka soudí, že se zde narátorka vymezuje proti feminizmu difference? Feminismus rovnosti (například rovných příležitostí) nepoužívá kategorie muži – ženy? To je nutné u obhajoby zodpovědět. Naopak v pasážích, kde uvádí mínění o záporech feminizmu, a

v mnoha dalších, se výrazně projevuje diferencialistická pozice narátorek. Analýzy a interpretace jsou většinou jen popisné, v řadě případů se například nabízí rozpoznání neschopnosti systémového uvažování u narátorek jak v diagnózách, tak v řešení, v interpretacích se to však neobjevuje. Nepřekvapivě autorka identifikuje myšlení v genderových stereotypech, ale chybí dotažení analýzy v tom, aby propojila toto myšlení se svou základní otázkou po vztahu k feminizmu. Závěry, ač je nestandardní provádět v jejich rámci další analýzy a interpretace, jsou nicméně adekvátní předchozím zjištěním a docela pěkně formulované.

Celkově se jedná o práci svědčící o zájmu i nasazení, avšak řemeslně i myšlenkově ne zcela zvládnutou. K obhajobě ji ovšem doporučuji a navrhuji hodnocení dobře.

PhDr. Hana Havelková. Ph.D.

V Rožtokách 5.2.2013